

Česká republika patří v obecném povědomí mezi členskými zeměmi EU-25 k „menším až malým“, což jistě platí při posuzování podle počtu obyvatel, rozlohy nebo podle jiných objemových ukazatelů. Při bližším pohledu je však patrné, že je i řada hledisek, podle kterých patří spíše ke „středu“, což platí zejména při porovnávání podle kvalitativních ukazatelů a podle toho, na jaké místo se zařadila na pomyslném žebříčku členských zemí EU. Je ale i hledisko, podle kterého je Česká republika „špičkou“.

Poččet obyvatel České republiky na začátku roku 2007 dosáhl 10 266 646 osob a po letech, kdy se počet obyvatel snižoval, dochází nyní k jeho růstu: v roce 2006 nejen imigrací, ale po delší době i díky přirozenému přírůstku. Na populaci EU-25 se Česká republika podílí více než 2 procenty a je v tomto směru srovnatelná např. s Řeckem, s Maďarskem, s Belgií nebo s Portugalskem. Přestože dosahuje počet obyvatel ČR jen osminy největší členské země EU-25 – Německa – patří Česká republika mezi 10 nejlidnatějších zemí EU. To znamená, že v Evropské unii je několik – přesně 16 – méně lidnatých zemí (ČR je např. 34x větší než nejmenší země EU-25 – Malta).

Tab. 1 Počet obyvatel

(mil. osob)

Minimum	← menší než ČR		ČR	větší než ČR →		maximum
Malta	Maďarsko	Řecko	10,3	Portugalsko	Nizozemsko	Německo
0,3	10,2	10,3	(9. ¹⁾)	10,4	15,0	82,4
Medián: ↑ Švédsko 8,6 / Belgie 10,0						

Podobně je to také s hustotou obyvatelstva, ve které je Česká republika v EU mezi první desítkou a patří tak k hustěji osídleným zemím, stejně jako Dánsko nebo Polsko.

Tab. 2 Hustota obyvatelstva

(osoby/ km²)

Minimum	← menší než ČR		ČR	větší než ČR →		maximum
Finsko	Polsko	Dánsko	130	Lucembursko	Itálie	Malta 1239
15	120	124	(8. ¹⁾)	166	192	Belgie 336
Medián: ↑ Maďarsko 108 / Portugalsko 109						

Svou rozlohou patří Česká republika sice k menším zemím Evropské unie, její rozloha dosahuje jen 14 procent rozlohy největší země, kterou je Francie. V EU je ale stejný počet rozlohou menších i větších zemí než je ČR, z nichž rozlohou jí nejbližší jsou Rakousko nebo Irsko.

Tab. 3 Rozloha

(km²)

Minimum	← menší než ČR		ČR	větší než ČR →		maximum
Malta	Litva	Irsko	78 866	Rakousko	Portugalsko	Francie
316	65 200	70 273	(13. ¹⁾)	83 859	91 982	551 500
Medián: ↑ ČR 78 866 / Rakousko 83 859						

Podle počtu obyvatel i podle rozlohy ve čtverečních kilometrech Česká republika patří, jak již bylo uvedeno, mezi menší země EU-25, v pořadí podle obou ukazatelů i podle hustoty osídlení se nachází uprostřed pomyslného žebříčku.

Prvenství mezi zeměmi EU ale Česká republika drží v míře vzdělání. V roce 2006 to bylo téměř 92 procent proti necelým 78 procentům průměrné míry v EU jako celku (tedy o +14,1 procentního bodu, resp. +18,1 % více).

Tab. č. 4 Míra vzdělání ²⁾ (2006)

(EU-25 = 77,7 %)

Minimum	← menší než ČR		ČR	větší než ČR →		Maximum
Portugalsko	Slovensko	Polsko	91,8			ČR
49,6	91,5	91,7	(1.) {118,1 %}			91,8
Medián: ↑ Francie 82,1 %						

Poznámky a vysvětlivky k tab. 1 – 4:

Pramen [1]

ČR – v závorkách (.) pořadí a { } procento z úrovně EU-25

¹⁾ z 24 zemí

²⁾ podíl osob se středním a vyšším vzděláním ve věkové skupině 20-24 let v %

Postavení České republiky a českého stavebnictví v Evropě

Do druhé poloviny, resp. na přelom druhé a třetí třetiny „žebříčku“ však v Evropské unii ČR stále patří podle ukazatelů ekonomické výkonnosti, a to přes skutečnost, že v posledních letech došlo k významnému posunu a přiblížení k průměru Evropské unie.

Země EU-25 vytvořily podle [2] v roce 2006 HDP v objemu 11 378 mld. €. Z toho činí podíl České republiky 112 mld., tj. 1,0 %, zatímco na celkovém počtu obyvatel EU je její podíl dvojnásobný. Tuto disproporci, ukazující na nižší výkonnost ekonomiky, potvrzuje např. podíl přibližně stejně lidnatého Řecka s podílem na tvorbě HDP 1,7 % (přičemž se Řecko v bývalé EU-15 nacházelo ve výkonnosti na dolním konci žebříčku), nebo o polovinu lidnatějšího Nizozemska s podílem 4,6 %; nebo Finska, s téměř polovičním počtem obyvatel a s podílem na tvorbě HDP 1,5 %; oba státy tedy s přibližně trojnásobnou ekonomickou výkonností.

Tab. 5 Podíly na tvorbě HDP v běžných cenách (2006)

(z objemů v €, EU-25 = 100,0 %)

Minimum	← menší než ČR		ČR	větší než ČR →		Maximum
Malta	Slovensko	Maďarsko	1,0	Portugalsko	Finsko	Německo
0,04	0,4	0,8	(16.)	1,3	1,5	20,1
Medián: ↑ Finsko 1,5						

Potvrzuje to i podíl HDP na obyvatele (v paritě kupní síly), který v ČR v roce 2006 dosáhl 75,6 % úrovně EU-25. Z nových členských zemí EU-25 byla ČR v tomto ukazateli předstížena sice jen Slovinskem a Kypr, a naopak ze zemí bývalé EU-15 předstihla Portugalsko, nicméně dosažená úroveň stačila v roce 2006 mezi členskými zeměmi EU-25 jen na 17. místo, tj. na umístění na přelomu druhé a třetí třetiny žebříčku.

Tab. č. 6 Relace podílů HDP na obyvatele v paritě kupní síly (2006)

(EU-25 = 100,0 %)

Minimum	← menší než ČR		ČR	větší než ČR →		Maximum
Polsko	Portugalsko	Malta	75,6	Slovensko	Řecko	Lucembursko
50,4	71,0	72,9	(17.)	82,6	84,2	265,1
Medián: ↑ Itálie 96,8						

Toto nepřilíš honosné postavení vylepšuje významná skutečnost, a tou je nejen okamžitá hodnota podílu HDP na obyvatele, ale také její vývoj, který byl v případě ČR velmi pozitivní, když od roku 2000 do roku 2006 zaznamenal růst o +11,9 procentního bodu.

Ke konvergenci ČR a EU přispěla i nadprůměrná úroveň míry reálného růstu HDP na obyvatele, který v roce 2006 dosáhl hodnoty 5,66 a převýšil průměr EU-25 o celé tři procentní body (resp. o +112,8 %); podle jeho výše se ČR zařadila mezi zeměmi EU-25 na 6. místo.

Tab. č. 7 Míra reálného růstu HDP na obyvatele (2006)

(EU-25 = 2,66 %)

Minimum	← menší než ČR		ČR	větší než ČR →		Maximum
Portugalsko	Finsko	Lucembursko	5,66	Polsko	Slovensko	Lotyšsko
0,98	4,76	5,18	(6.) {212,8 %}	7,14	9,76	12,50
Medián: ↑ Švédsko 3,58						

Odstup ve výkonnosti ekonomiky ČR za vyspělými zeměmi západní Evropy i za průměrem EU-25 je patrný také z relace produktivity práce na zaměstnanou osobu, který byl na obdobné úrovni jako výše uvedený podíl HDP na 1 obyvatele a v roce 2006 dosáhl necelých 68 procent průměru EU-25; mezi zeměmi EU-25 se ČR zařadila až na 19. místo. Předstihla sice např. Portugalsko, ale z nových členských zemí zůstala za Maďarskem, Slovinskem, Kypr, nebo Maltou. Podobně jako podíl HDP na 1 obyvatele i produktivita práce na zaměstnanou osobu zaznamenala výrazný růst, od roku 2000 do roku 2006 +9,4 p. b.

Tab. č. 8 Relace produktivity práce na zaměstnanou osobu (2006)

(EU-25 = 100,0 %)¹⁾

Min	← menší než ČR		ČR	Větší než ČR →		Maximum
Lotyšsko	Slovensko	Portugalsko	67,9	Maďarsko	Slovensko	Lucembursko
50,3	67,0	64,6	(19.)	71,2	79,4	170,6
Medián: ↑ Německo 100,7						

Postavení České republiky a českého stavebnictví v Evropě

Přítom v **miře zaměstnanosti**, tj. podílu zaměstnaných osob ve věku 15 až 64 let z celkového počtu takto starých osob, je Česká republika s 65,3 % o +1,5 bodu (tj. o +2,4 %) nad průměrem EU-25. Od roku 2000 doznal tento ukazatel jen malé meziroční změny v řádu desetin procenta a v roce 2006 se ČR mezi zeměmi EU umístila na 12. místě, tj. na pomyslném žebříčku prakticky uprostřed.

Tab. č. 9 Míra zaměstnanosti (2006)

(EU-25 = 63,8 %)²⁾

EUR	← menší než ČR		ČR	větší než ČR →		Maximum
Polsko 54,5	Lucembursko 63,6	Litva 63,6	65,3 (12.) {102,4 %}	Lotyšsko 66,3	Slovinsko 66,6	Dánsko 77,4
Medián: ↑ Lotyšsko 66,3						

Poznámky a vysvětlivky k tabulkám č. 6 – 9:

Pramen [1]

ČR – v závorkách (.) pořadí a { } procento z úrovně EU-25

¹⁾ z 23 zemí (bez Rakouska a Řecka)

²⁾ míra zaměstnanosti = podíl zaměstnaných osob z osob ve věku 15-64 let

Z jednotlivých odvětví je možné považovat v ČR za nejvýznamnější zpracovatelský průmysl, který se podílí na tvorbě HDP, resp. na hrubé přidané hodnotě z více než jedné čtvrtiny a téměř ze 30 % se podílí na celkové zaměstnanosti. Mezi významná národohospodářská odvětví patří i stavebnictví, jehož

- podíl na tvorbě hrubé přidané hodnoty se v jednotlivých letech pohyboval kolem 6 procent;
- podíl na zaměstnanosti se pohyboval kolem 7 procent, což byl z primárního a sekundárního sektoru (po zpracovatelském průmyslu) nejvyšší podíl odvětví;
- a které je hlavním dodavatelem obydlí a ostatních budov a staveb, které se podílejí (v běžných cenách) na tvorbě hrubého fixního kapitálu více než polovinou.

V Evropské unii má ve stavebnictví dominantní postavení tzv. „Velká pětka“, tj. Francie, Itálie, Německo, Spojené království a Španělsko, která se na celkové stavební produkci v roce 2006 podílela 72,2 % (současně jde i o 5 největších zemí EU). Postavení českého stavebnictví patří k méně významným, když v letech 2005 i 2006 její podíl stavební produkci dosáhl 0,8 % a mezi členskými zeměmi EU-25 se umístila na 17. místě, tj. na konec druhé, příp. na začátek třetí třetiny žebříčku. Skončila tak za stejně lidnatým Řeckem a Maďarskem a před menším Slovenskem a Lucemburskem. (Pozn.: z hodnoty mediánu podílu na produkci, 1,8 %, je patrné, že většina z členských zemí jsou z hlediska objemu stavební produkce „malé země“; podíl 10 % dlouhodobě, resp. trvale, překračují jen země „Velké pětky“, v roce 2006 Itálie s 12,0 %, podíl Nizozemska na 6. místě byl „jen“ 4,3 procent).

Tab. č. 10 Podíly na objemu stavební produkce EU-25 (2006)

(EU-25 = 100,0 %)

Minimum	← menší než ČR		ČR	větší než ČR →		Maximum
Malta 0,04	Lucembursko 0,25	Slovensko 0,4	0,8 (17.)	Maďarsko 0,9	Řecko 1,3	Německo 18,1
Medián: ↑ Švédsko 1,8						

Významnější než objem produkce a podíl na celkovém jejím objemu, které jsou předurčeny velikostí země, je **výkonnost stavebnictví ČR**, kterou lze, podle různých ukazatelů, odhadovat za významně nižší než v zemích bývalé EU-15. O výkonnosti vypovídá např. porovnání podílu ČR na produkci EU-25 s podíly členských zemí bývalé EU-15 s přibližně stejným počtem obyvatel, které jsou vyšší v Řecku nebo v Portugalsku 2x a v Belgii 3x. Rozdíly ve výkonnosti stavebnictví ČR a zemí bývalé EU-15, podobné jako výše uvedené rozdíly v celkové výkonnosti ekonomiky (HDP na 1 obyvatele 75,6 %, produktivita na zaměstnanou osobu 67,9 %), odrážejí i další ukazatele:

- podíl **stavební produkce na 1 obyvatele** se v zemích bývalé EU-15 v roce 2006 pohyboval (podle [2]) od cca 1 400 EUR (Řecko) do více než 8 500 EUR (Irsko), zatímco v ČR to byl necelý 1 000 EUR, tj. cca 70 procent minima (v Maďarsku necelých 1 100 EUR),

Postavení České republiky a českého stavebnictví v Evropě

- podíl stavební produkce na 1 pracovníka ve stavebnictví se ve stejném roce pohyboval (podle stejného zdroje) v zemích bývalé EU-15 od cca 34 500 EUR (Portugalsko) do 161 000 EUR (Dánsko), v ČR 27 500 EUR, tj. cca 80 % minima (v Maďarsku necelých 34 000 EUR); podíl dosažený v ČR byl druhý nejnižší ze všech zemí EU-25.

Tab. č. 11 Podíly stavební produkce na 1 pracovníka stavebnictví (2006) (tis. €)³⁾

Minimum	← menší než ČR		ČR	větší než ČR →		Maximum
Litva 21,3			27,5 (18.)	Slovensko 32,1	Maďarsko 33,8	Dánsko 161,1
Medián: Itálie 75,8 / Švédsko 77,8 ↑						

V roce 2006 činil objem stavební produkce zemí EU-25 z objemu jimi vytvořeného HDP v průměru 10,4 %, s minimem 6,9 % (Švédsko) a maximem 20,7 % (Irsko). V ČR to bylo 8,9 %, což ji sice zařadilo „až“ na 21. místo, ale ČR byla přibližně na úrovni (± 1 p. b.) ekonomicky vyspělých evropských zemí, z toho 8 zemí bývalé EU-15, včetně 4 zemí „Velké pětky“.

Tab. č. 12 Poměr objemu stavební produkce a objemu vytvořeného HDP (2006) (HDP = 100,0 %)

Minimum	← menší než ČR		ČR	větší než ČR →		Maximum
Švédsko 6,9	Francie 8,5	Spojené království 8,8	8,9 (21.)	Belgie 9,3	Německo Lucembursko 9,4	Irsko 20,7
Medián: ↑ Slovinsko 10,3						

V České republice pracuje ve stavebnictví cca 3,5 % z celkového počtu obyvatel, což je jen mírně nad průměrem EU-25, kde to jsou 3,0 %. V porovnání s členskými zeměmi bývalé EU-15 je Česká republika

- přibližně na úrovni Dánska, Finska, Itálie, Rakouska, Spojeného království a Švédska, kde podíly činí 3,0 až 3,5 %,
- nad úrovní Belgie, Francie, Německa (kde je stavebnictví ovlivněno dlouhodobou krizí a tím dramatickým snížením počtu pracovníků, především zaměstnanců, ve stavebnictví), Nizozemska a Řecka s podíly v intervalu 2,4 až 2,9 % a
- pod úrovní Irsku, Portugalska nebo Španělska s podíly vyššími než 5 procent.

Tab. č. 13 Zaměstnanost ve stavebnictví (2006) (%)³⁾

Minimum	← menší než ČR		ČR	větší než ČR →		Maximum
Belgie 2,4	Itálie 3,3	Slovinsko 3,5	3,5 (6.)	Estonsko 3,6	Lotyšsko 4,1	Irsko 6,2
Medián: ↑ ČR 3,5 / Estonsko 3,6						

Poznámky a vysvětlivky k tabulkám 5, 10 až 13:

Pramen [2]

ČR – v závorkách (.) pořadí mezi zeměmi EU-25

³⁾ z 20 zemí EU-25 (bez Kypru, Lotyšska, Lucemburska, Malty, Polska)

Většina pracovníků ve stavebnictví má statut zaměstnanců. To platí jak pro Českou republiku (64,9 %), tak pro Evropskou unii jako celek (v průměru 70,3 % za 20 zemí EU-25). V ČR je podíl zaměstnanců ve stavebnictví nejnižší ze všech odvětví a je nižší i v porovnání s většinou zemí EU (výjimkami v tomto směru jsou Itálie nebo Spojené království s podílem zaměstnanců na úrovni 60 – 61 procent). Nízký podíl zaměstnanců na druhou stranu znamená vysoký podíl samostatně podnikajících osob v českém stavebnictví, a to jak v tuzemském, tak v mezinárodním porovnání.

Prameny:

[1] Statistické příručky ČR (2003, 2006 a 2007), ČSÚ

[2] L'activité de la construction en Europe (2006 a 2007), FIEC